

Alicja Kączkowska

Epitafium Mikołaja Kopernika we Fromborku

Ochrona Zabytków 6/1 (20), 55-56

1953

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EPITAFIUM MIKOŁAJA KOPERNIKA WE FROMBORKU

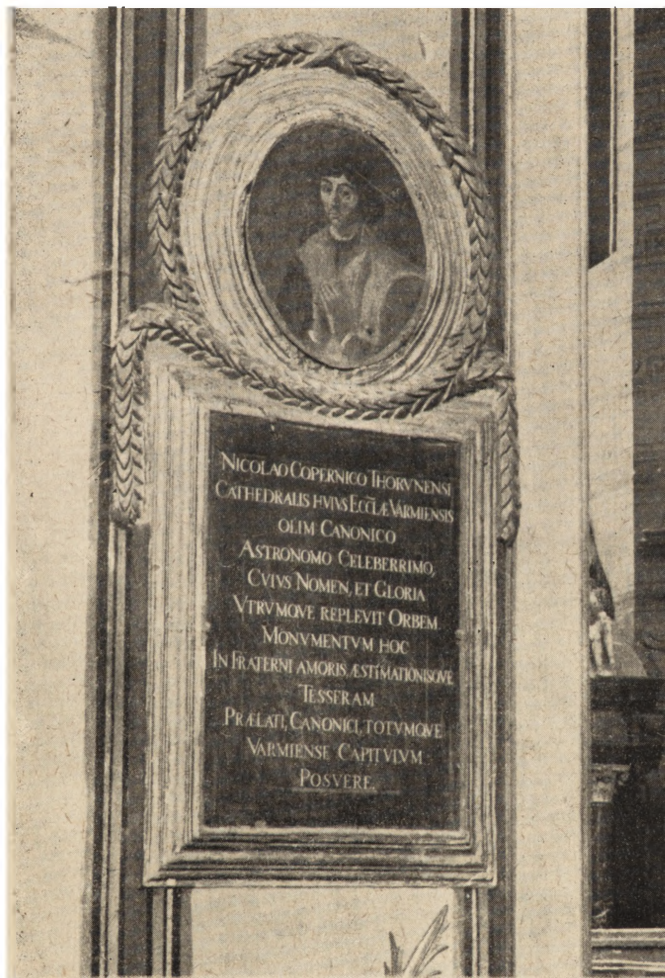
ALICJA KĄCZKOWSKA

W związku z przygotowaniami do uczczenia 400-nej rocznicy śmierci Mikołaja Kopernika, Pracownia Konserwacji Zabytków w Gdańsku przeprowadziła w roku 1951 — na zlecenie Zarządu Ochrony i Konserwacji Zabytków — konserwację portretu z epitafium wielkiego astronoma w katedrze fromborskiej.

Pierwszy nagrobek ufundował tu Kopernikowi w 1581 r. biskup Marcin Kromer; postawiono go w pobliżu grobowca w miejscu, gdzie dziś znajduje się wejście do kaplicy Szembeka, zbudowanej w r. 1732. W czasie budowy kaplicy epitafium to przeniesiono na inne miejsce a następnie zniszczono.

W r. 1735 kapituła fromborska funduje tablicę pamiątkową z następującym napisem:

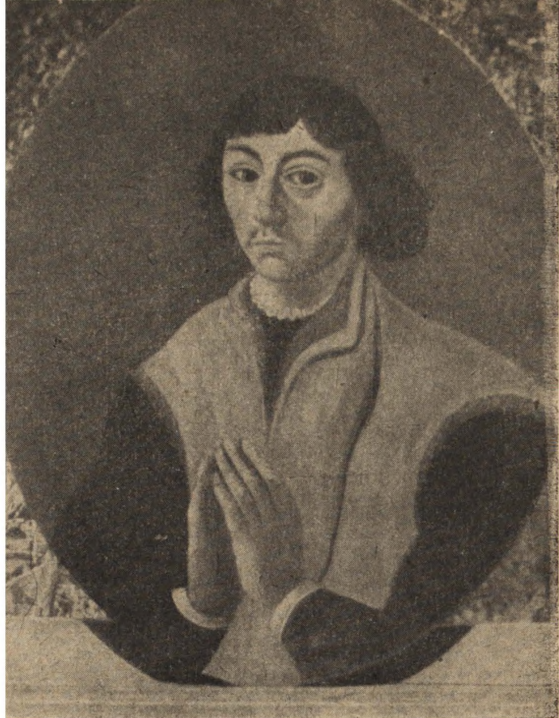
Ryc. 49. Epitafium Mikołaja Kopernika w katedrze we Fromborku.

NICOLAO COPERNICO THORVNENSI
CATHEDRALIS HVIVS
ECCLAE VARMIIENSIS OLIM CANONICO
ASTRONOMO CELEBERRIMO
CVIVS NOMEN ET GLORIA
VTRVMQVE REPLEVIT ORBEM
MONVMENTVM HOC IN
FRATERNI AMORIS
AESTIMATIONISQVE
TESSERAM PRAELATI,
CANONICI, TOTVMQVE
VARMIIENSE CAPITVLVM
PO-SVERE.

Tablicę tę wmurowano obok płyty grobowej biskupa Henryka, fundatora starej katedry, na filarze nawy głównej. Kapituła jednocześnie zamówiła u nieznanego dziś z imienia malarza portret, który umieszczono nad płytą w wieniec laurowych¹.

¹ A. Boetticher, Die Bau und Kunstdenkmäler... Ostpreussen. Zesz. IV, Królewiec 1894, s. 101; S. Kozakiewicz, J. A. Miączynski, Zabytki Fromborka. Warszawa 1948, s. 19.

Ryc. 50 i 51. Portret Kopernika z epitafium fromborskiego przed i po konserwacji.

Polscy badacze wizerunków Kopernika nie znali tego portretu lub poświęcali mu zaledwie niewielką wzmiankę, odmawiając mu wszelkiej wartości artystycznej¹. Dziś obraz ten posiada dla nas wartość historyczną, jest bowiem jedynym zachowanym we Fromborku wizerunkiem słynnego astronoma, w mieście, w którym upłynęło 31 lat jego tak twórczej pracy i w którym życie zakończył. Portret jest jednocześnie dowodem hołdu złożonego przez kapitułę fromborską.

Obraz, wykonany techniką olejną na blasze miedzianej, posiada kształt owalny o wymiarach 44×53 cm. Artysta wzorował się na wizerunkach Kopernika z dzieł Mikołaja Reussnera i Jakuba Boissarda² z lat 1578—1602. Piersie astronoma ustawione jest prawie na wprost i lekko skierowane w prawą stronę. Twarz jest bez wyrazu, oczy zezowate, włosy spadają w gęstych puklach na ramiona. Kopernik ma dłonie złożone, ubrany jest w strój duchowny: togę z czerwonymi wyłogami.

Obraz w chwili oddania go do konserwacji był poważnie uszkodzony. Farba odpryskiwała na całej powierzchni, w kilku miejscach była zupełnie złuszczone. Odpadającą farbę zabezpieczono na воск, wykitowano uszkodzenia, zawerniksowano i zapunktowano. Prace ukończono 10 sierpnia 1951 r. Portret został przewieziony do Fromborka i wmontowany na dawne miejsce.

¹ Zygmunt B a t o w s k i, *Wizerunki Kopernika*, Toruń 1933. Ignacy P o l k o w s k i, *Wizerunki Kopernika*, „Kopernikijana“, Gniezno 1875, t. III, str. 278.

² Mikołaj R e u s s n e r, autor dzieła „O sławnych wizerunkach humanistów“, I wydanie z r. 1587. Jan Jakub B o i s s a r d z Besançon, antykwariusz i uczoney filolog, wraz z Teodorem de B r y w latach 1597—1602 wydali we Frankfurcie n/M dzieło „Wizerunki sławnych doktorów i uczonych“.